

Regionaalsed rahvastikuprognosisid ja prognoosidele tuginev üleriigiline avalike teenuste planeerimine. Vajaduse põhjendus

Miks vajab Eesti regionaalseid rahvastikuprognose? Kuidas tõsta ruumilise planeerimise võimekust nii riigi kui terviku tasandil ning Eesti linnades ja valdades? Milline on üldse Eesti regionaalse arengu tulevik? Kas jätkub Eesti suurlinnastumine nagu näitab „Eesti Inimarengu Aruanne 2019/2020: Linnastunud ühiskonna ruumilised valikud“ või on selle pealispinna all rulluvad ruumilised muutused mitmetahulisemad? Kuidas mõjutab välisrändes toimunud pööre, mida kajastab „Eesti Inimarengu Aruanne 2016/2017: Eesti rändeajastul“ ehk Eesti muutumine sisserände riigiks Eesti linnade ja valdade arengut

Need on vaid mõned Eesti jaoks üliolulised küsimised paljudest, mis on iga tulevikku vaatava riigikorralduse nurgakiviks. Vastustest neile küsimustele sõltuvad miljarditesse eurodesse ulatuvad investeeringud elamufondi, taristusse, kooli- ja sotsiaaltoetuste võrku. Riik on teinud esimese olulise sammu nendele küsimustele vastamiseks, luues mahuka andmetaristu IMO ehk Infotehnoloogiline Mobiilsusobservatoorium (imo.ut.ee), kus Tartu Ülikooli, Tallinna Tehnikaülikooli, Tallinna Ülikooli ja Statistikaameti koostöös on loodud võimekus asuda toodud küsimustele koostöös riigi, linnade ja valdadega vastuseid otsima.

Nüüd on oluline astuda järgmine samm ning panna Eestile kui uuendusmeelsele digiriigile kohane alus terviklikule ja uuenduslikule lähenemisele avalike teenuste üleriigiliseks planeerimiseks tuginedes pidevalt uuenevatele regionaalsetele rahvastikuanalüüsidele- ja prognoosidele.

1. Eesti rahvaarv kasvab, kuid see on välisrände tõttu regionaalselt erinev. Eesti elanike arv kasvab peamiselt 2015. aastat alguse saanud rändepöörde tõttu, mille tulemusena on Eestist saanud sisserände riik. Saabujate seas on palju uusisserändajaid pea kõikudest maailma riikidest, kes asuvad peamiselt elama Tallinna teistesse suuremetesse linnadesse. Saabujate seas on aga ka meie oma inimesi, kes Eestisse tagasi pöörduvad ning asuvad elama üle Eesti.	Oluline on analüüsida välisrände mõjusid Eesti linnade ja valdade arengule.
2. Muutunud on Eesti sisese rände suundumused. Eesti ühiskonna muutused olid kõige ulatuslikumad 1990. aastatel, mille järgnes ulatuslik riigi sisene ränne suurtesse linnadesse 2000. aastatel. Selline suur ja ühesuunaline riigisisene ränne on tänaseks muutunud ning lisaks suurtesse linnadesse rändele näeme ulatuslikku ränne ka vastassuunas. Nii on perealiste ja laste maa-linn ränne sisuliselt tasakaalus ning palju lastega peresid on elama asunud ka linnadest kaugemale jäävatesse maapiirkondadesse. Seda mõjutavad nii eluasemehindade kasv linnades kui uued paindliku töö võimalused.	Oluline on analüüsida siserände mõjusid Eesti linnade ja valdade arengule.

3. Eestis tuleks luua digiriigile kohane pidevalt uuenev regionaalsete rahvastikuprognoside koostamise tööriist Seni on Eestis rahvastikuprognose koostatud harva, prognooside koostamise ajaline vahe on pikk, isegi kümmekond aastat ning puuduvad linnade ja valdade prognoosid. Selle lõnga täitmiseks on loodud Rändekalkulaator, mille abil saab ühtse metoodika alusel luua kõikudele linnadele ja valdadele rahvastikuprognosid näiteks aastani 2050 ning need prognoosid summeeruvad loogiliselt Eesti kui terviku rahvastikuprognosiks. Rändekalkulaator vajab oma täispotentsiaali saavutamiseks veel ulatuslikke arendustöid koostöös avaliku sektoriga. See eeldab uusi funktsionaalsusi, eelkõige automaatne uuendamine ja erinevatele kasutaja rühmadele sobilik tulemuste visualiseerimine.	Rändekalkulaator võimaldab koostada ühtse metoodikaga regionaalseid prognoose.
4. Regionaalsete rahvastikuprognoside kasutamine avalike teenuste planeerimisel vajab välja arendamist Regionaalsed rahvastikuprognosid on sisend hariduse ja koolivõrgu, sotsiaalteenuste, tervishoiu, ühistranspordi jne arengu planeerimisel nii kohaliku omavalitsuse kui keskvalitsuse ja regionaalpoliitiliste otsuste kujundamiseks valitsuse ja ministeeriumide tasandil. Selline funktsionaalsus vajab Rändekalkulaatori alusel välja arendamist ning selleks on vaja suuremat koostööd ning eraldi projekti, milleks on sobiv Riigikantselei innoemeede. Projekti võimalikuks vedajaks saaks olla Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, kaasates arendustöodesse ülikoole, linnasid ja valdasid, ministeeriume ning ka ettevõtjaid.	Rändekalkulaatoril abil oleks võimalik uuenduslikult ja tõenduspõhiselt toetada avalike teenuste üleriigilist planeerimist